

WWF Ελλάς

Λεμπέση 21
117 43 Αθήνα

Τηλ: 210 3314893
Φαξ: 210 3247578
f.vrettou@wwf.gr
g.chasiotis@wwf.gr
www.wwf.gr

Γενικές παρατηρήσεις για την εφαρμογή της συνθήκης Άαρχους

Η συνθήκη Άαρχους θέτει τις ελάχιστες προϋποθέσεις¹ για την αποτελεσματική εφαρμογή του δικαιώματος πρόσβασης των πολιτών στην περιβαλλοντική πληροφορία και δικαιοσύνη και ενθαρρύνει τα κράτη μέλη να λάβουν περισσότερα μέτρα προς αυτή την κατεύθυνση. Ο θεσμός της δημόσιας διαβούλευσης στην Ελλάδα περιορίζεται περισσότερο σε μια παροχή πληροφοριών και όχι στην ουσιαστική συμμετοχή και αλληλεπίδραση νομοθέτη, διοίκησης και πολίτη, η οποία θα βελτιώνει τη διαφάνεια των διαδικασιών και θα ενίσχυε το αίσθημα εμπιστοσύνης και σεβασμού του πολίτη προς τη διοίκηση. Οι αξιόλογες προσπάθειες για την ανοιχτή ηλεκτρονική διακυβέρνηση που ξεκίνησαν το 2009 δυστυχώς δεν συνεχίστηκαν με την ίδια δυναμική τα επόμενα χρόνια. Παρά τις μεμονωμένες προσπάθειες ορισμένων φορέων της διοίκησης, κατά την διάρκεια των μνημονίων καταγράφονται πολλές ενέργειες που περιορίζουν τις αρχικές επιδιώξεις της Συνθήκης Άαρχους και συχνά υπονομεύουν την ουσιαστική εφαρμογή της.

Αναφορικά με τη διαδικασία διαβούλευσης της Εθνικής Έκθεσης Άαρχους, αξίζει να σημειωθεί ότι δεν δημοσιεύτηκε στον επίσημο ιστότοπο διαβουλεύσεων των υπουργείων², στη σχετική ιστοσελίδα του υπουργείου³ και δεν εκδόθηκε δελτίο τύπου. Η πρόσκληση αφορά όλες τις υπηρεσίες της κεντρικής διοίκησης με αρμοδιότητες σχετικές με το περιβάλλον και ένα διευρυμένο κύκλο 17 περιβαλλοντικών οργανώσεων περιφερειακής και εθνικής εμβέλειας. Δεν περιλαμβάνει τους εποπτευόμενους φορείς του Υπουργείου όπως το ΚΑΠΕ, τη ΡΑΕ, τους Φορείς Διαχείρισης, το Εθνικό Κέντρο Περιβάλλοντος και Βιώσιμης Ανάπτυξης, και φυσικά τοπικές περιβαλλοντικές και φυσιολατρικές οργανώσεις. Η διαβούλευση θα αποτελούσε μια σημαντική ευκαιρία πολίτες και μικρότερες οργανώσεις να επικοινωνήσουν τα προβλήματα που αντιμετωπίζουν στις συναλλαγές τους με τη διοίκηση. Άλλωστε αυτοί/ες αποτελούν τον βασικό αποδέκτη των εγγυήσεων της συνθήκης. Ενδιαφέρον θα είχε και η συμμετοχή φορέων και επαγγελματιών οργανώσεων που είτε μετέχουν σε θέματα περιβαλλοντικής δικαιοσύνης (πχ δικηγορικοί σύλλογοι), είτε χρησιμοποιούν περιβαλλοντικές πληροφορίες (πχ ΤΕΕ, ΓΕΩΤΕΕ). Η συλλογή πληροφοριών, πρωτίστως από την πλευρά των χρηστών, δηλαδή των φορέων και των πολιτών και όχι των διαχειριστών της, δηλαδή της διοίκησης, θα παρείχε μια πιο ολοκληρωμένη και ακριβή εικόνα για την εφαρμογή της συνθήκης Άαρχους στην Ελλάδα.

Η Εθνική Έκθεση Άαρχους 2017 επαναλαμβάνει αρκετά τμήματα παλαιότερων εκθέσεων, συχνά επιλέγει γενικόλογες εκφράσεις και δεν παρέχει επαρκείς πληροφορίες για την πρακτική εφαρμογή της συνθήκης, όπως συνιστά η Συνάντηση των Μερών στις οδηγίες για τη σύνταξη

¹ a 'floor', not a 'ceiling', όπως χαρακτηριστικά αναφέρεται <http://www.unece.org/env/pp/contentofaarhus.html>

² <http://www.opengov.gr/minenv/>

³ «η διαβούλευση στο διαδίκτυο» στο <http://www.ypeka.gr/>

της έκθεσης.⁴ Αποφεύγει επίσης την αναφορά σε θέματα ουσίας για την πρόσβαση στη δικαιοσύνη, όπως στην αύξηση του κόστους πρόσβασης σε δικαστικές και νομικές υπηρεσίες κατά την διάρκεια των μνημονίων, γεγονός που δεν σχολιάζεται ούτε σε παλιότερες εκθέσεις, και σε κομβικές αλλαγές του τρόπου διάχυσης και διαχείρισης της περιβαλλοντικής πληροφορίας, όπως την υποβάθμιση της Εθνικής Υποδομής Γεωχωρικών Πληροφοριών μετά το κλείσιμο του ΟΚΧΕ. Συχνά επίσης δομές και υπηρεσίες παρουσιάζονται χωρίς να αποδίδεται η πραγματική τους διάσταση, όπως συμβαίνει στην περίπτωση του Εθνικού Συστήματος Περιβαλλοντικών Πληροφοριών ή του Εθνικού Συστήματος Διαχείρισης Προστατευόμενων Περιοχών.

Τα περιθώρια βελτίωσης, ιδιαίτερα σε σχέση με την αναζήτηση της πληροφορίας, παραμένουν μεγάλα. Αναγνωρίζεται ότι η διοίκηση είναι υποστελεχωμένη, οι σχετικές πρωτοβουλίες υποχρηματοδοτούνται, ότι δεν υπάρχει η κατάλληλη οργάνωση για τη συλλογή επικαιροποιημένων πληροφοριών, τη ψηφιοποίηση παλιών, τη διαχείριση και την παρουσίαση τους στο κοινό κλπ. Ωστόσο σημαντικές βελτιώσεις μπορούν να επιτευχθούν χωρίς μέτρα που απαιτούν οικονομική επιβάρυνση ή καινούριες υποδομές. Η βελτίωση του προγραμματισμού εκ μέρους της διοίκησης, η ενσωμάτωση της πρακτικής της διαβούλευσης των 4 εβδομάδων σε αυτόν, και ένα ενιαίο συμφωνημένο πλαίσιο διαδικασιών και κανόνων μπορούν να επιφέρουν μεγάλες αλλαγές με θετικό πρόσημο.

Σχολιασμός Εθνικής Έκθεσης Αρχούς

Ακολουθούν σχόλια κατά άρθρο, που συνοδεύονται από προτάσεις για την τροποποίηση και συμπλήρωση τμημάτων της έκθεσης στα αγγλικά, καθώς και από προτάσεις για την καλύτερη εφαρμογή του άρθρου, συμπληρωματικά των ήδη καταγεγραμμένων στην έκθεση.

Άρθρο 3

Γενικά σχόλια

Όπως έχει επανειλημμένα τονίσει το WWF Ελλάς, η υποχρεωτική διαδικτυακή ανάρτηση όλων των εκτελεστών αποφάσεων της Διοίκησης και των κυβερνητικών οργάνων μέσω του Προγράμματος Δι@ύγεια του ν. 3861/2010 (ΦΕΚ 112 Α'/13.07.2010) και η δωρεάν διαδικτυακή διάθεση όλων των φύλλων εφημερίδας της Κυβέρνησης (ΦΕΚ) από το Εθνικό Τυπογραφείο, μέσω του ιστοτόπου www.et.gr, αποτελούν κομβικής σημασίας εξέλιξη για τη διευκόλυνση της πρόσβασης των πολιτών σε σημαντική περιβαλλοντική πληροφορία και την ενίσχυση της διαφάνειας στη λειτουργία του δημόσιου τομέα.

Παράγραφος 10: Κατά την χρονική περίοδο αναφοράς της έκθεσης, τμήματα του νόμου 2690/1999 τροποποιήθηκαν και περιελήφθησαν στην "κωδικοποίηση διατάξεων για την

⁴ GUIDANCE ON REPORTING REQUIREMENTS (20 February 2007) ECE/MP.PP/WG.1/2007/L.4 **Παράγραφος Β.32:** Having reviewed the reports submitted in the first reporting cycle, the Meeting of the Parties noted that **there was insufficient information on practical measures taken to implement the Convention** at the national and local levels. It invited the Parties, in subsequent reporting cycles, to provide more information on the practical implementation of each of the Convention's provisions, pursuant to paragraph 1 (b) of decision I/8. It also invited Parties to indicate any major differences of opinion emerging from the consultation process.

Παράγραφος Β. This indicates that, among other things, some of the **new information provided by the Parties pursuant to paragraph 7 of decision II/10 should relate to practical measures, institutional arrangements** (such as establishing special posts or work units), establishment of relevant working groups, special budgetary allocations, and capacity-building actions (e.g. training events, training and analytical materials, support provided to NGOs) initiated or undertaken by the public authorities.

πρόσβαση σε δημόσια έγγραφα και στοιχεία" του ΠΔ 28/2015 (ΦΕΚ 34 Α΄/23-3-2015). Το πεδίο εφαρμογής του άρθρου 1 του ν.2690/1999, επίσης επεκτάθηκε⁵. Το ΚΕΠ που λειτουργούσε μέσα στο ΥΠΕΝ και αναφέρεται στην έκθεση του 2014 (παράγραφος 11), καταργήθηκε.

Παράγραφος 15: Δεδομένου ότι δεν προβλέπεται κάποια διαδικασία εκτίμησης της ποιότητας και του χρόνου ανταπόκρισης κατά την επικοινωνία πολιτών και διοίκησης (π.χ., με την συλλογή στοιχείων), η συγκεκριμένη εκτίμηση είναι ανατιολόγητη.

Παράγραφοι 7-13: Την περίοδο αναφοράς της έκθεσης δημοσιεύθηκε η «Εθνική Στρατηγική για την Πρωτοβουλία Ανοιχτής Διακυβέρνησης» (Greek Action Plan for the Open Government Partnership Initiative)⁶, με «βασική δέσμευση» τα ανοιχτά δημόσια δεδομένα. Αξίζει να σημειωθεί ότι η Εθνική Υποδομή Γεωχωρικών Πληροφοριών (ΕΥΓΕΠ) συνεχίζει να παραπέμπει στην σελίδα του καταργημένου ΟΚΧΕ⁷ για τον κατάλογο (μητρώο) των διαθέσιμων γεωχωρικών δεδομένων, και ότι από 2013 δεν έχει δημοσιευθεί Εθνικός Κατάλογος Γεωχωρικών Πόρων της Δημόσιας Διοίκησης. Φαίνεται ότι καμία ουσιαστική πρόοδος δεν έχει σημειωθεί για την εφαρμογή της οδηγίας INSPIRE από τότε. Επίσης, πρέπει να αναφερθεί το ΠΔ 138/2014 για την πολιτική διάθεσης μετεωρολογικών δεδομένων.

Παράγραφος 33: Η συγκεκριμένη παράγραφος αποτελεί μια ανακριβή περιγραφή της κατάστασης του εθνικού συστήματος διαχείρισης προστατευόμενων περιοχών, το οποίο παραμένει ανολοκλήρωτο εδώ και χρόνια, με τρομερά προβλήματα υποχρηματοδότησης και λειτουργίας της Επιτροπής Φύση 2000 και των Φορέων Διαχείρισης. Η παρουσίαση αυτή θα έπρεπε να συμπεριλάβει τα προβλήματα αυτά.

Για το κείμενο της έκθεσης προτείνονται τα ακόλουθα:

Παράγραφος 13. Προτείνεται η προσθήκη: *Furthermore, Presidential decree 138/2014 (OJG 229A) provided the policy framework for the distribution of meteorological data, products and services of the National Meteorological Service (EMY).*

Παράγραφος 15. Προτείνεται η αντικατάσταση: *Public authorities keep records of information requests received and responses provided, including refusals, however reporting on such activities is not provided.*

Άρθρο 4

Γενικά σχόλια

Παρά τον αυξημένο φόρτο εργασίας και την υποστελέχωση, οι διοικητικές αρχές είναι αρκετά συνεπείς στην ανταπόκριση αιτημάτων πολιτών για τη χορήγηση περιβαλλοντικών πληροφοριών. Ωστόσο πρέπει να σημειωθεί ότι συνήθως δεν καταφέρνουν να τηρήσουν τις προβλεπόμενες από τη νομοθεσία προθεσμίες απάντησης, ενώ δεν είναι λίγες οι περιπτώσεις που αποφεύγουν την απάντηση, παρέχοντας πληροφορίες άσχετες προς το ερώτημα του αιτούντα, ή απορρίπτουν το αίτημα χωρίς να επικαλούνται σαφώς κάποιες από τις εξαιρέσεις του π.δ. 28/2015. Συχνή είναι και η επίκληση του βιομηχανικού ή εμπορικού απορρήτου, χωρίς

⁵ με το άρθρο 1 παρ. 1 Ν.4250/2014 (ΦΕΚ Α 74/26.3.2014), και άρθρο 7 παρ.1 Ν. 4325/2015 (ΦΕΚ Α 47/11.5.2015)

⁶ <http://www.opengov.gr/minenv/>

⁷ http://www.inspire.okxe.gr/index.php?option=com_content&view=article&id=30&Itemid=43.

να πληρούνται οι σχετικές προϋποθέσεις. Τέλος, όταν το αίτημα του πολίτη απευθύνεται σε αναρμόδια υπηρεσία, συχνά δεν προωθείται στην αντίστοιχη αρμόδια, ούτε ενημερώνεται σχετικά ο πολίτης. Προφανώς η βελτίωση της οργάνωσης και παρουσίασης των περιβαλλοντικών πληροφοριών - πχ με την λειτουργία του ΗΠΜ - θα επιτρέψουν στη διοίκηση να ανταποκρίνεται καλύτερα και ταχύτερα στα αιτήματα πολιτών.

Για το κείμενο της έκθεσης προτείνονται τα ακόλουθα:

Παράγραφοι 54-57. Προτείνονται οι προσθήκες. *Despite all efforts, there are still instances of article 4(1)(a) violations.⁸ A similar “public authority” under the Convention is the Technical Chamber of Greece (TEE): as it manages the legalization of illegal buildings procedure (including those located in protected areas, cultural sites, and so forth), it exercises public responsibilities or functions which are related to the environment. However, TEE refuses to turn over environmental information without an interest stated, and it uses for this purpose a form to inform the public (see attached document).*

Under the Greek Transitional National Plan of article 32 of EC Directive 2010/75, operators of coal-fired power plants must submit data about projected emissions of certain pollutants. However, a 2016 WWF request for this information was refused. The reasons stated include the claim that these are not “real” or “final data”, and that it is possible to “back-calculate” from them the projected energy production, which is confidential. These bizarre claims have no foundation in law, which considers that “factors ...likely to affect” the state of the environment, as well as the “assumptions used in environmental decision-making” constitute environmental information [cf. article 2(3)(b)]. The written reply mentions also the fact that the relevant operator is a public company – another “reason” not recognized as relevant by the Convention in contrast to article 4(4)(d)⁹.

Άρθρο 5

Γενικά σχόλια

Η έκθεση δίνει την εντύπωση ότι έχει επιτευχθεί ένα συντονισμένο, λειτουργικό και συνεκτικό πλαίσιο συλλογής και παροχής περιβαλλοντικών πληροφοριών. Η πραγματικότητα είναι ότι το πλαίσιο αυτό είναι κατακερματισμένο, οι πληροφορίες συχνά είναι αποσπασματικές, παρωχημένες ή σε μη επεξεργάσιμη μορφή. Αρκετές αναφορές του κειμένου είναι ανακριβείς ή μη σχετικές και πρέπει να διορθωθούν. Υπογραμμίζεται επίσης ότι ο πολλαπλασιασμός των ιστοσελίδων που παρέχουν μερική ή κατακερματισμένη πληροφορία, οι οποίες συχνά εγκαταλείπονται λόγω έλλειψης πόρων, μάλλον υποβαθμίζει παρά αναβαθμίζει το δικαίωμα των πολιτών στην πρόσβαση σε περιβαλλοντικές πληροφορίες. Δυστυχώς οι δημόσιες υπηρεσίες δεν διατηρούν δημόσια μητρώα εγγράφων περιβαλλοντικής πληροφορίας, και ελάχιστες, με την εξαίρεση του ΥΠΕΝ, έχουν σημεία επαφής, κατά παράβαση του άρθρου 5 παρ. 2 της συνθήκης. Σε κάθε περίπτωση, μεγάλα περιθώρια βελτίωσης διαπιστώνονται αναφορικά με την συμμόρφωση ως προς το άρθρο 5.

⁸ Under this provision, each party should ensure that public authorities make environmental information available to the public “without an interest having to be stated”.

⁹ Under article 4(4)(d), a request for environmental information may be refused if the disclosure would adversely affect “the confidentiality of commercial and industrial information”; however, “information on emissions which is relevant for the protection of the environment should be disclosed”.

Παράγραφος 67: Καθώς το ΥΠΕΝ δεν αποτελεί το μοναδικό σημείο συλλογής και παρουσίασης περιβαλλοντικών πληροφοριών (πχ Εθνική Μετεωρολογική Υπηρεσία, ΙΓΜΕ, ΚΑΠΕ, περιβαλλοντικές υπηρεσίες αποκεντρωμένης διοίκησης, το ΥΠΑΑΤ, η Υδρογραφική υπηρεσία του ΠΙΝ κλπ), η συγκεκριμένη παράγραφος πρέπει να συμπληρωθεί ανάλογα. Η παράγραφος δεν δίνει πληροφορίες για την πρακτική της ανταλλαγής πληροφοριών (data transfer) μεταξύ υπηρεσιών και της διασφάλισης της ποιότητας αυτών (ακρίβεια, κατηγοριοποίηση, συμβατότητα).

Παράγραφος 68: Αναφορικά με τα μετεωρολογικά δεδομένα αξίζει να σημειωθεί ότι πέρα από τους μεγάλους παρόχους (Εθνική Μετεωρολογική Υπηρεσία, Εθνικό Αστεροσκοπείο Αθηνών), λειτουργούν εκατοντάδες διάσπαρτοι σταθμοί δήμων, φορέων, ιδιωτών. Λαμβάνοντας υπόψη τα προβλήματα συντήρησης των δικτύων αυτών, η ποιότητα και η αξιοπιστία των δεδομένων αυτών μπορεί να χαρακτηριστεί αμφισβητήσιμη. Ζητούμενο επίσης παραμένει η ενοποίηση της πληροφορίας από τόσους διαφορετικούς φορείς.

Παράγραφος 70: Το Εθνικό Δίκτυο Περιβαλλοντικών Πληροφοριών (*National Environmental Information Network*) δεν υφίσταται. Σημειώνεται ότι η ιστοσελίδα¹⁰ με τον αντίστοιχο τίτλο, παραπέμπει στο εθνικό πρόγραμμα παρακολούθησης των υδάτων και όχι σε κάποιο Εθνικό Δίκτυο Περιβαλλοντικής Πληροφορίας.

Παράγραφος 74: Χάρτες εκτίμησης κινδύνου πλημμύρας δεν είναι διαθέσιμοι για όλες τις περιοχές της Ελλάδας.

Παράγραφος 75: Σημειώνεται ότι δεν έχουν δημοσιευτεί ο «Ετήσιος Εθνικός Σχεδιασμός Πολιτικής Προστασίας» και ο «Απολογισμός της εφαρμογής των κυβερνητικών μέτρων αποκατάστασης μετά από γενικές, περιφερειακές ή τοπικές μεγάλης έντασης καταστροφές», βάσει των οποίων θα μπορούσε να γίνει η αξιολόγηση της λειτουργίας του Εθνικού Συστήματος Έγκαιρης Ειδοποίησης¹¹.

Παράγραφος 79: Στην παράγραφο γίνεται αναφορά σε υπηρεσίες που δεν σχετίζονται με τον δημόσιο τομέα και την εφαρμογή της συνθήκης Άρχους, και οι οποίες παρέχουν περιορισμένη ή καθόλου περιβαλλοντική πληροφορία, όπως το e-themis και ο «Δίαυλος». Δεν αναφέρονται το Κτηματολόγιο Α.Ε. <ktimatologio.gr> και το έργο του σχετικά με τους δασικούς χάρτες και τις περιοχές Natura, καθώς και η τοπογραφική υπηρεσία του ΥΠΑΑΤ <<http://geoportat.topographiki.gr>>. Προτείνουμε επίσης αναφορά στην ιστοσελίδα του Εθνικού Τυπογραφείου <www.et.gr>.

Παράγραφος 85: Η τελευταία εθνική αναφορά για την ποιότητα του πόσιμου νερού είναι ένα φύλλο excel χωρίς κείμενο και συνοδευτικές πληροφορίες, καθιστώντας τη δύσχρηστη και ακατανόητη ακόμα και σε ειδικούς.

Παράγραφος 91: Μελέτες από εποπτευόμενους φορείς της δημόσιας διοίκησης (πανεπιστήμια, ερευνητικά ινστιτούτα) που αφορούν στοιχεία του περιβάλλοντος και που παράγονται κατόπιν αιτήματος της διοίκησης, συνιστούν περιβαλλοντική πληροφορία στην οποία πρέπει να έχει πρόσβαση το κοινό, ωστόσο σπάνια δημοσιεύονται στις αντίστοιχες ιστοσελίδες των φορέων ή της διοίκησης.

¹⁰ <http://www.ypeka.gr/Default.aspx?tabid=249&locale=en-US&language=el-GR>

¹¹ άρθρο 114 του ν.4249/2014

Παράγραφος 93: Ιδιαίτερη αναφορά πρέπει να γίνει στα δεδομένα αέριας ρύπανσης στην περιοχή του Λιγνιτικού Κέντρου Δυτικής Μακεδονίας που παρουσιάζονται από το ΚΕΠΕ. Διαπιστώνεται ότι τα δεδομένα είναι συχνά ελλιπή καθώς οι σταθμοί μέτρησης συχνά παρουσιάζουν βλάβες. Σημειώνεται ότι σε σχετικό αίτημα πληροφοριών που υποβάλλαμε για αποστολή τέτοιων στοιχείων, δεν λάβαμε ποτέ απάντηση. Προβληματική επίσης είναι η παρουσίαση πληροφοριών αναφορικά με την απορρόφηση των δημοσίων εσόδων από τη δημοπράτηση των δικαιωμάτων εκπομπών που κατανέμονται στη χώρα. Πιο συγκεκριμένα, δεν παρουσιάζονται τα έσοδα που κατευθύνονται από το 2014 για αντιστάθμιση κόστους CO₂ καθώς και το ποσό ανά βιομηχανία από την αντιστάθμιση του κόστους CO₂.¹² Με δεδομένη μάλιστα την αλλαγή της σχετικής νομοθεσίας για τους αποδέκτες των εσόδων δημοπράτησης, αν δεν γίνει πιο διαφανές το σύστημα παρουσίασης των δεδομένων, προβλέπεται να καταστεί αδύνατη η παρακολούθηση της εφαρμογής της νομοθεσίας.

Για το κείμενο της έκθεσης προτείνονται τα ακόλουθα:

Παράγραφοι 67- 72. Προτείνονται οι προσθήκες: *Parallel data processing systems are operational by various environmental and sectoral authorities... The MoEE supervises the collection and publication of core environmental data.*

Generally data is provided free of charge but in some cases, such as meteorological data by the Hellenic National Meteorological Service or map data by the Hellenic Military Geographical Service, there is a fee.

There are several quality controls on the data produced, in accordance to the technical specifications of each program. Nevertheless, the databases as well as the environmental data are not regularly updated, nor is there an established mechanism to determine the need for revision.

Relevant databases are seldom interconnected. For example: Forest maps are not officially linked with other maps such as urban planning or Natura 2000 maps. Although there is a web geographical information interface¹³ incorporating most of them, the actual official databases from the authorities are not connected (e.g.: no field in all relevant databases linking each land ID).

Certain information is provided in real time mode, such as the daily wildfire danger prevention map,¹⁴ from the General Secretariat for Civil Protection.

Παράγραφος 70. Προτείνεται η προσθήκη: *The National Environmental Information Network is unable to disseminate any data, as it is inaccessible to the public¹⁵.*

Παράγραφος 71. Προτείνεται η προσθήκη: *Systematic, real-time air pollution monitoring is unavailable for some of the most polluted areas in Greece, such as Western Macedonia or Asopos river valley.*

¹² πράγμα που γίνεται σαφές αν συγκρίνει κανείς τα συνολικά έσοδα που αποτυπώνονται στη σελίδα του ΛΑΓΗΕ με τα έσοδα που πιστώνονται στον ειδικό λογαριασμό ΑΠΕ του ΛΑΓΗΕ

¹³ <http://geodata.gov.gr/maps/?locale=e>

¹⁴ <http://epad.web.auth.gr/en>

¹⁵ <http://amappl1.e-per.gr/public.php>

Παράγραφος 73. Προτείνεται η προσθήκη: *Polluters have an obligation to directly inform the public in emergencies, according to the Presidential Decree 148/2009 "Environmental responsibility to prevent and repair damage to the environment" in compliance with the 2004/35/EC Directive.*

Παράγραφος 74. Προτείνεται η προσθήκη: *However flood risk maps are still not available for every region, despite the expiration of all applicable EC law deadlines.*

Παράγραφος 75. Προτείνεται η προσθήκη: *Responsible for informing the public on measures to protect themselves against the dangers of forest fires, is the General Secretariat for Civil Protection, the General Department of Development and Protection of Forests of the Ministry of Environment and Energy and the Headquarters of the Fire Corps (L.3013 / 2002, L.3208 / 2003 as amended and currently in force, L. 4249/2014, PD 100 / 2014). Further information to the public, based on the instructions and the documentation of the above, falls to the duty of the local Forest and Fire Services and the local competent authorities of the Civil Protection units, as well as the Municipality authorities. The Environmental Quality Control Team (ΚΕΠΠΕ) is also involved in relevant action on a regional level, according to art. 20, L. 4014/2011.*

Post emergency information should be disseminated according to "Xenocratis Emergency Plan". However these provisions are not always adequately applied. Evaluation reports with post-emergency information are absent. The wildfires of 2007, for example, were not followed with an evaluation report through a lessons-learned strategy.

Παράγραφος 78. Προτείνεται η προσθήκη: *A catalogue of environmental data sources has not yet been developed.*

Παράγραφος 79. Προτείνεται η διαγραφή των εδαφίων (t) και (u) σχετικά με το e-*Themis portal* και το "diaylos". Επίσης, προτείνονται οι προσθήκες: *The National Printing House (www.et.gr) is the public service for the dissemination of Greek law. It is a technical production unit responsible for publishing and distributing the Official Gazette. The Official Gazette publishes laws, presidential decrees, communications, acts of the Ministerial Council, etc., ministerial and prefectural decisions of a regulatory nature; decrees and decisions concerning urban planning and town design; acts relating to the creation and management of public and private limited companies and local development; agreements relating to regional planning; public works contracts; trademark and patent registration notifications.*

Παράγραφος 80. Προτείνεται η προσθήκη: *Despite all efforts, the Greek environmental network (GEN) [<http://www.eysped.gr/en/Pages/gen.aspx>] contains only some rudimentary information related to environmental aspects of EU Structural Funds actions and most pages are empty.*

Παράγραφος 85. Προτείνεται η προσθήκη: *The latest national report on the quality of drinking water is an excel document, which contains no text. It is completely incomprehensible, even to specialists.*

Παράγραφος 91. Προτείνεται η προσθήκη: *Furthermore, regulations, ministerial orders, circulars, general or regional emergency plans and guiding documents regarding the environment are published or are provided upon request. However studies of environmental interest, conducted by regulated entities such as public institutes, universities upon administrative request, are seldom published. Furthermore documents and designs that have been developed and used for environmental approvals - for example: environmental studies*

(environmental impact assessments or general urban plans, auxiliary studies) that were filed to issue an authorization- are not available to the public. Typical examples of important environmental information which is not made widely available (and must specifically requested) are Seveso directive emergency plans, opinions issued by public authorities during environmental permitting and opinions of the General Archaeological Council (KAS).

Παράγραφος XIV. Προτείνεται η προσθήκη: <http://epad.web.auth.gr/en>

Για την βελτίωση των πρακτικών συμμόρφωσης ως προς το άρθρο 5 προτείνονται:

- Σύνταξη και δημοσίευση του Εθνικού Καταλόγου γεωχωρικών πόρων της Δημόσιας Διοίκησης
- Δημοσίευση μελετών εποπτευόμενων φορέων της δημόσιας διοίκησης (πανεπιστήμια, ερευνητικά ινστιτούτα) που αφορούν στοιχεία του περιβάλλοντος και που παράγονται κατόπιν αιτήματος της διοίκησης
- Ενοποίηση των μετεωρολογικών δεδομένων διαφορετικών φορέων περιφερειακής αρμοδιότητας.

Άρθρο 6

Γενικά σχόλια

Καθώς το Ηλεκτρονικό Περιβαλλοντικό Μητρώο παραμένει ανενεργό, η διαβούλευση σχεδίων και προγραμμάτων συνεχίζει να διενεργείται σε πολλαπλούς χώρους και από διαφορετικούς φορείς. Συχνά η ενημέρωση του κοινού περιορίζεται στην δημοσίευση ανακοίνωσης σε τοπικής ή εθνικής εμβέλειας εφημερίδα, χωρίς ανάρτηση στην ιστοσελίδα του φορέα. Το γεγονός ότι οι μελέτες περιβαλλοντικών επιπτώσεων σπάνια δημοσιεύονται στην ιστοσελίδα των υπηρεσιών αδειοδότησης, καθιστά δύσκολη την πρόσβαση σε αυτές, ειδικά σε πολίτες που κατοικούν εκτός της πόλης-έδρας της υπηρεσίας. Σημαντικό είναι επίσης το γεγονός ότι η διαδικασία τροποποίησης ή ανανέωσης ΑΕΠΟ δεν προβλέπει τη διεξαγωγή διαβούλευσης, ούτε καν την προηγούμενη ενημέρωση του κοινού, καθώς διενεργείται μεταξύ του αδειοτούμενου και της υπηρεσίας. Αξίζει επίσης να σημειωθεί ότι αρκετές διατάξεις της ελληνικής νομοθεσίας των τελευταίων ετών, έρχονται σε αντίθεση με τις προβλέψεις του άρθρου 6, όπως διατάξεις που επιτρέπουν τη νομιμοποίηση των παράνομων και αυθαίρετων δραστηριοτήτων, αφού ολοκληρώνεται χωρίς συμμετοχή των πολιτών. Άλλωστε, η «ρύθμιση» και νομιμοποίηση αυθαίρετων παραμένει μια αδιαφανής διαδικασία, παρά τις προφανείς περιβαλλοντικές της επιπτώσεις και το γεγονός ότι αποτελεί «απόφαση» που υπάγεται στο άρθρο 8 παρ. 1 α) της Συνθήκης Άαρχους. Τέλος, η νομοθεσία δεν προβλέπει μια πρώιμη συμμετοχή του κοινού κατά τη φάση προσδιορισμού του πεδίου και πρότερης εξακρίβωσης/εκτίμησης έργου/δραστηριότητας που απαιτεί ΜΠΕ, πρακτική που θα ήταν χρήσιμη ειδικά στην περίπτωση μεγάλης κλίμακας έργων/δραστηριοτήτων καθώς θα εντόπιζε έγκαιρα πιθανά προβλήματα του έργου.

Παράγραφοι 97-101: Διαπιστώνονται επαναλήψεις μεταξύ των παραγράφων ενώ η θεματική κάθε παραγράφου δεν είναι σαφής. Ίσως θα ήταν χρήσιμο να επαναδιατυπωθούν κάποια σημεία ή και να διαγραφεί τελείως η παράγραφος 101.

Παράγραφος 99: Η αναφορά στο Ηλεκτρονικό Περιβαλλοντικό Μητρώο είναι τελείως ανακριβής, αφού η υπουργική απόφαση 30651/2014 δεν έχει εκτελεστεί και το ΗΠΜ παραμένει ακόμα ανενεργό. Εφόσον γίνεται αναφορά στο ΗΠΜ ως σχεδιαζόμενη υπηρεσία, πρέπει να δοθούν οι ανάγκες πληροφορίες για την κατάσταση λειτουργίας του.

Παράγραφος 103: Η ιστοσελίδα aero.ypeka.gr περιελάμβανε μία δυνατότητα γεωγραφικού εντοπισμού (map service), στην οποία σημειώνονταν οι θέσεις των εγκεκριμένων έργων, υπηρεσία που αναπάντεχα τερματίστηκε το 2015 και δεν έχει αποκατασταθεί. Επίσης, η φράση «*In some cases due to international and European obligations there is not enough time in order to be followed by public administration the practice of four-week consultation*» υπονοεί ότι η ευρωπαϊκή και η διεθνής νομοθεσία προβλέπουν τόσο στενά χρονικά περιθώρια για την ενσωμάτωση και την εφαρμογή τους, που δεν επιτρέπουν επαρκή χρόνο για διαβούλευση με τους πολίτες, η ζωή των οποίων προφανώς επηρεάζεται και αλλάζει από την εφαρμογή τους. Αυτό είναι ανακριβές – όλα τα σχετικά διεθνή και ενωσιακά κείμενα επιβάλλουν επαρκή και ουσιαστική διαβούλευση. Και σε αυτή την περίπτωση η ενσωμάτωση του αναγκαίου χρόνου διαβούλευσης με τους πολίτες επαφίεται στον προγραμματισμό της διοίκησης και δεν παρεμποδίζεται από τους χρόνους εφαρμογής των ευρωπαϊκών οδηγιών.

Για το κείμενο της έκθεσης προτείνονται τα ακόλουθα:

Παράγραφος 99. Προτείνεται η προσθήκη: *The Digital Environmental Registry is not yet active. According to the relevant provisions, it should have been ready by 2012 [cf. article 18(1) of law 4014/2011].*

Παράγραφος 102. Προτείνεται να μεταφερθεί το κείμενο στην παράγραφο 105 και να αντικατασταθεί από την προσθήκη: *Public consultation is not legally foreseen at the scoping and screening stage of EIA process.*

Παράγραφος 103. Προτείνονται οι προσθήκες:

The Digital Environmental Platform established with law 4014/2011 remains inactive, which hinders the public access to all the necessary information.

Public consultation is not provided for licensing smaller scale projects, subjected to standard environmental commitments, nor is applied during the reconsideration or update of an environmental permit. Public consultation is seldom a part of a decision-making process for a proposed activity and is provided during the authorisation process for an environmental permit, when alternatives have been limited. Furthermore in view of the tacit or explicit approval of projects which lack an environmental permit, Greek law does not provide for early public participation, when all options are open and effective public participation can take place.

Stakeholders' commentaries on the EIA report, submitted during the authorisation process for an environmental permit, cannot be viewed by other member of the public throughout the procedure.

Numerous provisions of Greek law allow for the legalization of illegal activities, after "events on the ground" have been concluded, incompatible with the provisions of article 6 (3). Some examples include the following: i. According to the latest Greek law on the legalization of illegal buildings, environmental permitting (and the concomitant public participation) follows and depends upon the completion of the legalization procedure [cf. Article 25(6) of law 4178/2013].

The law is general, and it includes Annex I activities. ii. According to the Greek law on environmental permitting, “existing” projects which lack or violate an environmental permit may be permitted at a later stage: this will take place whenever and only if the project developers submit a request for modernization, expansion or modification of the existing installation (article 9 of law 4014/2011). The law includes also Annex I activities.

Contrary to article 6(9), Greek law envisages a procedure of modification of the EIA after the final decision, and without any notification of the public. The project developer can submit, after public consultation and the final decision, a “Final Planning File of Compliance” (Φάκελο Συμμόρφωσης Τελικού Σχεδιασμού): this is a file which explains any divergences between the EIA and the final project as constructed, and it is used to “update” the EIA. This file is not made public. By its nature, this procedure also violates article 6(4) (which provides for early public participation) and 6(8) (which requires due account of the outcome of public participation). It also violates article 6(6), insofar as it does not give the concerned public access to all information “as soon as it is available”.

The extension, by a specific provision of law, and without public consultation, of the operating or contractual permit of various activities is also a widespread practice. Some recent examples include the following: i. By a specific provision of law, sport facilities maintain their operating permit, even if their environmental permit has expired or has never been issued [article 48 of law 4414/2016]; ii. By a specific provision of law, an extended operating permit is assigned to ski-resorts, even if their environmental permit has expired or has never been issued [article 11 of law 4374/2016]; iii. A similar provision exists for most tourist facilities [article 66 of law 4403/2016]; iv. A similar provision exists for tourist ports [article 13 of law 4276/2014]; v. The procedure of the File of Compliance with the Final Planning (described above) also involves a reconsideration or updating of the operating condition. No public consultation, under any circumstances, is envisaged in this case. By their nature, similar provisions also violate article 6(8), which ensures that “in the decision due account is taken of the outcome of the public participation”.

In contrast to article 6(10), in 2011, Greek law extended to ten years the duration of all environmental permits en bloc that were then in force [article 2(8)(c) of law 4014/2011]. The application of paragraphs 2 to 9, even on a case-by-case basis, was never undertaken, required or considered. With respect to paragraphs 2 and 4, which provide for “effective” public participation, the extension is triggered by a statutory declaration of the project developer, by which (s)he simply attests that environmental conditions have not changed: this declaration is neither subject to public consultation, nor published.

The website that publishes environmental permits <<http://aepo.ypeka.gr>> used to include a map service that provided the locations of the approved environment projects. The service was terminated unexpectedly and without providing any information on the causes or the possibilities of restoration.

Προτείνεται να διαγραφεί η φράση: In some cases due to international and European obligations there is not enough time in order to be followed by public administration the practice of four-week consultation.

Για την βελτίωση των πρακτικών συμμόρφωσης ως προς το άρθρο 6 προτείνονται:

- Ενεργοποίηση του Ηλεκτρονικού Περιβαλλοντικού μητρώου

- Επαναφορά της υπηρεσίας θέασης χάρτη στο aero.ypeka.gr
- Ρύθμιση για ενημέρωση του κοινού κατά τη διαδικασία ανανέωσης και τροποποίησης ΑΕΠΟ
- Ρύθμιση για πρόσβαση του κοινού σε πληροφορίες ρύθμισης και νομιμοποίησης αυθαιρέτων

Άρθρο 7

Γενικά σχόλια

Η διαβούλευση σχεδίων και προγραμμάτων διενεργείται σε πολλαπλούς χώρους και από διαφορετικούς φορείς. Κάποιες διαβουλεύσεις ολοκληρώνονται σε ιστότοπους των Διαχειριστικών αρχών ΠΕΠ, κάποιες σε ιστότοπους των περιφερειακών και αποκεντρωμένων διοικήσεων, των υπουργείων και κάποιες στο [<opengov.gr>](http://opengov.gr). Πολύ συχνά, οι ανακοινώσεις για τη δημόσια διαβούλευση νομοθετημάτων ανεβαίνουν στην ιστοσελίδα του υπουργείου¹⁶ και όχι στην επίσημη ιστοσελίδα των διαβουλεύσεων [<opengov.gr>](http://opengov.gr), με αποτέλεσμα τα σχόλια και οι παρατηρήσεις των συμμετεχόντων να κοινοποιούνται με email αποκλειστικά στο ΥΠΕΝ και να παραμένουν κλειστά και μη διαθέσιμα στο ευρύτερο κοινό. Τέλος, η νομοθεσία δεν προβλέπει μια πρώιμη συμμετοχή του κοινού κατά τη φάση προσδιορισμού του πεδίου και πρότερης εξακρίβωσης/εκτίμησης σχεδίου ή προγράμματος που απαιτεί ΣΜΠΕ.

Η διαβούλευση σχεδίων, προγραμμάτων και νομοθετημάτων πρέπει να έχει ένα κοινό σημείο αναφοράς, έναν κοινό τόπο για να διευκολύνει την πρόσβαση των πολιτών σε αυτή. Η διαβούλευση πρέπει να είναι ανοιχτή και να μην περιορίζεται σε αποστολή email στον αντίστοιχο φορέα, καθώς πρέπει να καθίσταται γνωστές οι θέσεις και η συμμετοχή των ενδιαφερόμενων στη διαβούλευση. Το περιεχόμενο αυτής επιδέχεται επίσης πολλών βελτιώσεων.

Παράγραφος 108: Οι προσπάθειες της Ειδικής Γραμματείας Υδάτων για τη συγκέντρωση των στοιχείων, την εφαρμογή και την ουσιαστική διαβούλευση πάνω στα σχέδια λεκανών απορροής ποταμού είναι αξιόλογες και προς μίμηση. Να επισημανθεί ωστόσο το γεγονός ότι η διαδικασία διαβούλευσης του 2ου κύκλου εφαρμογής της Οδηγίας Πλαίσιο για τα Νερά (2016-2021) που ξεκίνησε τον Ιούνιο του 2016 και έχει χρονικό ορίζοντα 6 μηνών δεν συνοδεύτηκε από δελτίο τύπου ή ανάρτηση στην ιστοσελίδα opengov.gr. Πρέπει να δοθεί περισσότερη προσοχή και να καθιερωθεί ένα σημείο αναφοράς για την έγκαιρη και συνεπή ενημέρωση του πολίτη, και προκειμένου να μην ανατρέπονται οι προσπάθειες της διοίκησης για ουσιαστική συμμετοχή του κοινού.

Παράγραφος 110: Τον Φεβρουάριο του 2014 τέθηκε σε δημόσια διαβούλευση¹⁷ το Σχέδιο Διαχείρισης για την Εθνική Στρατηγική Βιοποικιλότητας, όχι το κείμενο της Εθνικής Στρατηγικής. Η αναφορά της έκθεσης πρέπει να διορθωθεί. Σημειώνεται επίσης ότι ο χρόνος διαβούλευσης ήταν αρκετά περιορισμένος (δύο εβδομάδες) και το σχέδιο δεν συνοδεύονταν από επεξηγηματικά κείμενα.

Παράγραφος 111: Η «*limited public ability*» που αναφέρεται ως εμπόδιο στην εφαρμογή του άρθρου της συνθήκης, οφείλεται εν μέρει στο γεγονός ότι τα κείμενα προς διαβούλευση δεν συνοδεύονται από μη τεχνική περίληψη, καθώς και από αναγκαίο υλικό που θα διευκόλυνε την κατανόηση τους και πχ κάποια αιτιολογική έκθεση, νομοθεσία που τροποποιείται, υποστηρικτικές μελέτες. Για παράδειγμα η πρόσφατη διαβούλευση για του νόμου για τον έλεγχο

¹⁶ <http://www.ypeka.gr/Default.aspx?tabid=232>

¹⁷ <http://www.opengov.gr/minenv/?p=5562>

και την προστασία του δομημένου περιβάλλοντος δεν συνοδεύεται από αιτιολογική έκθεση ή κάποια εισήγηση που εξηγεί την στόχευση και τις προβλέψεις των 110 (!) άρθρων που αυτός περιλαμβάνει. Επίσης η διασφάλιση επαρκούς χρόνου διαβούλευσης, που είναι ήδη αρκετά περιορισμένος, σε καμία περίπτωση δεν θίγει την έγκαιρη λειτουργία της νομοθέτησης, όπως σχολιάζεται στη συγκεκριμένη παράγραφο «*timely implementation of the legislative act*», εφόσον έχει ληφθεί υπόψη στον προγραμματισμό και δεν υλοποιείται προσχηματικά.

Για το κείμενο της έκθεσης προτείνονται τα ακόλουθα:

Παράγραφος 110. Προτείνεται η αναδιατύπωση: *"In early 2014, an updated draft of the "Action Plan for Biodiversity and the National Environment 2007 – 2015" was put to public consultation by the MoEE. The Action Plan was adopted as a component of the National Strategic Reference Framework for Environment and Sustainable development".* Επίσης προτείνεται η διαγραφή των στοιχείων που λαμβάνει υπόψη η Στρατηγική για τη Βιοποικιλότητα ως περιπτώσεων για τη συγκεκριμένη αναφορά.

Παράγραφος 111. Προτείνεται η διαγραφή της έκφρασης «*participatory processes can take a lot of time and money, affecting the timely implementation of the legislative act under public consultation* » και επαναδιατύπωση: *The required time frame for participatory processes when not adequately programmed and funded, affects the timely implementation of the legislative act under public consultation (e.g. possible delays, potential changes in the plans).*

Παράγραφος 113. Προτείνεται η προσθήκη: *Public consultation on proposed legislation is also provided by the ministry's website¹⁸. However a general practice established by law does not exist and there is an increasing number of cases in which the legal provisions are communicated only by the ministry's website, and not on the official website of consultations <opengov.gr>. As a result, comments and observations of the participants are being notified via email exclusively to the ministry, and remain closed and unavailable to the general public.*

Για την βελτίωση των πρακτικών συμμόρφωσης ως προς το άρθρο 7 προτείνονται:

- Τερματισμός της πρακτικής διαβουλεύσεων στην ιστοσελίδα του ΥΠΕΝ και αποστολής σχολίων μέσω email. Όλες οι διαβουλεύσεις πρέπει να γίνονται στο opengov.gr
- Επέκταση της χρήσης της πλατφόρμας opengov.gr για τις ανάγκες της δημόσιας διαβούλευσης φορέων της αποκεντρωμένης διοίκησης.
- Εμπλουτισμό της διαβούλευσης στο opengov.gr με σχετικό υλικό πχ εκθέσεις εμπειρογνομώνων, σχετικές μελέτες δημόσιων φορέων και ινστιτούτων, βιβλιογραφία, δηλαδή όλο το σχετικό και χρήσιμο υλικό στο οποίο βασίστηκε και καταρτίστηκε το προτεινόμενο σχέδιο ή προτεινόμενη στρατηγική μελέτη περιβαλλοντικών επιπτώσεων.
- Επισύναψη επεξηγηματικού κειμένου αναφορικά με τις προϋποθέσεις συμμετοχής στη διαβούλευση, προκειμένου να περιοριστούν οι αναρτήσεις με προσωπικές και ειδικές περιπτώσεις. Μπορεί να χρησιμοποιηθεί ως παράδειγμα το κείμενο «Ληπτέα Μέτρα Διαβούλευσης» που αναρτήθηκε για τις ανάγκες συμμετοχής του κοινού στη διαδικασία αναθεώρησης των σχεδίων διαχείρισης ΛΑΠ από την Ειδική Γραμματεία Υδάτων.

¹⁸ <http://www.ypeka.gr/Default.aspx?tabid=232>

Άρθρο 8

Γενικά σχόλια:

Για τη συμμόρφωση της Ελλάδας προς το άρθρο 8, θα ήταν χρήσιμο να εξεταστεί η επέκταση του μέτρου της δημόσιας διαβούλευσης σε περισσότερα στάδια προκειμένου να επιτευχθεί κάποια στιγμή η μετάβαση από τη «δημόσια» διαβούλευση στην ουσιαστική συμμετοχική διαδικασία και συνεργασία μεταξύ νομοθέτη και πολίτη. Για τη βελτίωση της διαφάνειας και αποτελεσματικότητας της διαδικασίας θα βοηθούσε η επέκταση του μέτρου της δημόσιας διαβούλευσης σε πολλαπλά στάδια, που θα περιλαμβάνει και προπαρασκευαστικές ενέργειες ενημέρωσης και διαλόγου με το κοινό πριν την σύνθεση και παρουσίαση του νομοθετήματος προς σχολιασμό. Η ασυνέπεια του προβλεπόμενου χρονικού πλαισίου της διαβούλευσης στο ορηγον πολύ συχνά δεν ανταποκρίνεται στο περιεχόμενο, την πολυπλοκότητα του θέματος και την έκταση του κειμένου. Είναι ένα σημαντικό πρώτο εμπόδιο που μπορεί να διορθωθεί, εφόσον επιδιώκεται ένας ουσιαστικός διάλογος με τους πολίτες και όχι προσχηματικός. Η νομοθέτηση μέσω πράξεων νομοθετικού περιεχομένου (ΠΝΠ) που παρουσιάζονται ξαφνικά και συχνά χωρίς να αιτιολογούνται «οι εξαιρετικές συνθήκες για την αντιμετώπιση έκτακτων και απρόβλεπτων αναγκών», αποτελεί μια πρακτική που εφαρμόζεται πολύ συχνά τα χρόνια των μνημονίων, με καταχρηστικό τρόπο, και διακόπτει την ορθή νομοθέτηση και τον έλεγχο από τους πολίτες. Να σημειωθεί ότι στους “generally applicable legally binding rules” του άρθρου 8 ανήκουν πολλά από τα νομοθετήματα που τίθεται σε διαβούλευση και εκτελούνται με υπουργικές αποφάσεις, οι αποφάσεις γενικών γραμματέων, τα προεδρικά διατάγματα, επομένως θα μπορούσε να γίνει αναφορά και σε αυτές τις περιπτώσεις. Τέλος, αποτέλεσε έκπληξη το γεγονός ότι η έκθεση δεν κάνει αναφορά (παράγραφο 116) στα εμπόδια κατά την εφαρμογή του άρθρου 8.

Παράγραφος 115: Στην έκθεση αναφέρεται ότι “almost every piece of draft legislation or even policy initiative by the government, are posted in a blog like platform prior to their submission to parliament”. Αυτό είναι ανακριβές. Μέχρι την συγγραφή αυτού του κειμένου (13.11), καταγράφονται μόλις 19 νομοθετήματα στις λίστες για το 2016 στην ιστοσελίδα του Open Government, και αυτά περιλαμβάνουν τόσο σχέδια νόμου όσο και άλλες κανονιστικές πράξεις (executive regulations). Το ΥΠΕΝ μόνο, εκδίδει δεκάδες νέες κανονιστικές πράξεις κάθε χρόνο.

Για το κείμενο της έκθεσης προτείνονται τα ακόλουθα:

Παράγραφος 115: Η αναφορά στην πρωτοβουλία LabsOpenGov” πρέπει να διαγραφεί, συνοδεία σχολίου. Η πλατφόρμα είναι ανενεργή από τον Απρίλιο του 2012. Προτείνονται οι προσθήκες:

Although there is legislation encouraging public participation (cf. article 6 of law 4048/2012), and an open platform for it (OpenGov), it is still not the general rule for all executive regulations that may have an effect on the environment: unless explicitly required, public participation is non-binding and completely at the discretion of the relevant authorities. Unless otherwise stated, the omission of the public participation has no legal consequences whatsoever (cf. the recent 3914/2015 decision of the plenary chamber of the council of state). Examples of recent executive regulations that were not subject to public participation are too numerous to mention here, but include crucial legislation on categories of activities that are subject to environmental permitting, on forest maps, on the definition of forest lands, and on a regional action plan against air pollution. It should also be added that there are no “time-frames sufficient for effective participations” [cf. 8 (a) of Aarhus convention]: as there are no minimum time limits, public

consultation is sometimes extremely brief. In 2013, the public was asked to participate in a public consultation on a new Renewable Energy Sources law that lasted 3 days,¹⁹ while a 2016 consultation on energy markets lasted 9 days²⁰. At the time of writing, the Ministry proposed a new law on planning, for which the public consultation will last 4 days.

Consultation is non-compulsory for most regulatory acts unless is explicitly foreseen in the law. The consultations' time limits vary, when they are not provided by the law. Usually consultation time for proposed new legal provisions is limited to a few days, which often does not match the needs of the public.

Proposed legislative provisions published on the official public consultation site <opengov.gr> are seldom accompanied with appropriate supporting material such as an explanatory memorandum, a feasibility study, or with the copy of the legislation being amended.

As part of the voting process in the Greek Parliament, the legislative proposal will be preceded, among others, with the public consultation document, which should be taken into consideration by legislators. All relevant documents are published on the parliament's website <www.hellenicparliament.gr/>. It should be noted that the public's consultation document is published in the case of proposed laws but almost never for other legal provisions which are executed by ministerial decisions, presidential decrees.

Legislative orders are provided by the Constitution under extraordinary circumstances of an urgent and unforeseeable need. The orders are issued by the President of the Republic and are submitted to Parliament for ratification within forty days of their issuance. Public consultation is not foreseen due the urgency of the act. It should be noted that during the years of the economic crisis in the country, this extraordinary measure has been used abusively, in order to withhold any discussion or contradiction or proposals on difficult matters.

There is no provision for multiple stages of public consultation. The notification part of the process is underdeveloped, since open hearings and conferences, such as the national dialogue for hunting (2016) are quite rare and are usually limited to a representative group of experts.

Για την βελτίωση των πρακτικών συμμόρφωσης ως προς το άρθρο 8 προτείνονται:

- Εμπλουτισμό της διαβούλευσης στο opengov.gr με σχετικό υλικό - πχ το κείμενο του νόμου, και τις τροποποιήσεις του, την αιτιολογική έκθεση, σχετικές μελέτες δημόσιων φορέων και ινστιτούτων που στηρίζουν την τροποποίηση του νόμου .
- Σύσταση ενός «Κώδικα Διαβουλεύσεων», βάσει του οποίου να λειτουργεί τουλάχιστον η κεντρική διοίκηση, ο οποίος που θα μπορούσε να περιορίσει τυχών ασυνέπεια μεταξύ των διαφορετικών πρακτικών δημόσιας διαβούλευσης, ειδικά σε ότι αφορά τα χρονικά περιθώρια συμμετοχής του κοινού.
- Ενσωμάτωση νέων πρακτικών, όπως δημόσιες ακροάσεις, επέκταση του μέτρου του «εθνικού διαλόγου» σε περισσότερες θεματικές.
- Προώθηση νέων επικοινωνιακών δράσεων για την ενημέρωση των πολιτών αναφορικά με τις δυνατότητες συμμετοχής τους στη νομοθετική διαδικασία.

¹⁹ <http://www.opengov.gr/minenv/?p=4861>

²⁰ <http://www.opengov.gr/minenv/?p=8023>

Άρθρο 9

Παράγραφος 121: Στην έκθεση αναφέρεται ότι “ the Greek Ombudsman, the Inspectors-Controllers Body for Public Administration, the Environmental Inspectors Body and the Administration Inspector General are other means to remedy environmental matters”. Εδώ υπάρχει μια θεμελιώδης παρανόηση αναφορικά με τη φύση των εν λόγω φορέων, καθώς και τις απαιτήσεις του άρθρου 9. Σύμφωνα με την ελληνική νομοθεσία, ο ΣΤΠ έχει διαμεσολαβητικό ρόλο, και δεν εκδίδει αποφάσεις «δεσμευτικές για τη δημόσια αρχή που κατέχει την πληροφορία» [βλέπε άρθρο 4 (6) του νόμου 2477/1997]. Το σώμα των Επιθεωρητών-Ελεγκτών Δημόσιας Διοίκησης ασκεί εσωτερικό έλεγχο και λαμβάνει καταγγελίες από το κοινό μόνο ανεπίσημα, ενώ δεν προβλέπονται από τη νομοθεσία διαδικασίες για την αλληλεπίδρασή του με αυτό. Το σώμα Επιθεωρητών Περιβάλλοντος είναι κυρίως επιφορτισμένο με την τήρηση της περιβαλλοντικής άδειας, και δεν έχει αρμοδιότητες που αφορούν την πρόσβαση σε περιβαλλοντικές πληροφορίες [άρθρο 9 (2) του νόμου 2947/2001]. Ως εκ τούτου, κανένας από τους παραπάνω φορείς δεν παρέχει «κατάλληλη και αποτελεσματική επανόρθωση, συμπεριλαμβανομένων προσωρινών μέτρων, όπως ενδείκνυται» [άρθρο 9 (4) (α) της Σύμβασης του Aarhus].

Για το κείμενο της έκθεσης προτείνονται τα ακόλουθα:

Παράγραφοι 125-126. Προτείνεται η προσθήκη: *Currently there is no procedure, established by law, for a review of refusals of access to environmental information by independent and impartial bodies other than courts of law.*

Initially, Greek law provided for a review of these decisions by a special committee – the Special Committee of article 5(13) of law 1943/1991 (article 6 of Joint Ministerial Decree 11764/653/2006). Later, this committee was abolished [article 8(2) of law 2266/1994], reinstated again [article 2(2) of law 2690/1999], and abolished yet again in 2013 [article 25(5) of law 4210/2013]: its responsibilities were not transferred to an existing body, therefore it must be concluded that they were also abolished. When the relevant provisions were codified in 2015, they were rephrased in order to refer to a non-existent “competent body”. It is still possible, under the general provisions of the Greek Code of Administrative Procedure, to request a reconsideration either by the body that refused access (αίτηση θεραπείας, mentioned in the draft report as “remedy’ s request”), or by its superior body (ιεραρχική προσφυγή): however, these forms of review do not comply with Aarhus Convention standards, because they are not undertaken by “independent and impartial” bodies. In fact, the lack of review procedures is highlighted by a note of the Department of International and European Environmental Activities, which is publicly available at the Ministry of the Environment website²¹ (and is attached to the present note) therefore, the omission from the draft National Implementation Report is striking. As a result, Greek law violates article 9(1)(b,c).²²

Furthermore Greek law, in specific (but quite common) instances, violates article 9(2)(a).²³ Violations arise by the common practice of issuing, or extending the operating or

²¹ <http://www.ypeka.gr/LinkClick.aspx?fileticket=bARsOl6DRZQ%3d&tabid=467&language=el-GR>

²² In accordance with these provisions, “in the circumstances where a Party provides for such a review by a court of law, it shall ensure that such a person also has access to an expeditious procedure established by law that is free of charge or inexpensive for reconsideration by a public authority or review by an independent and impartial body other than a court of law. Final decisions under this paragraph 1 shall be binding on the public authority holding the information”.

²³ Under this provision, “each Party shall, within the framework of its national legislation, ensure that members of the public concerned (a) having a sufficient interest or, alternatively, (b) maintaining impairment of a right, where the administrative procedural law of a Party requires this as a precondition, have access to a review procedure before a court of law and/or

environmental permits of Annex I activities not by an administrative act, but by a provision of law. Under Greek law, members of the public can only challenge administrative acts or omissions: as a result, decisions and acts of Parliament subject to article 6 cannot be reviewed, at least directly, before courts of law. Some recent examples are the following: i. By emergency legislation, which was subsequently ratified by law (article 1 of law 4366/2016), the Greek Parliament extended the operating permits of all thermal power plants of Public Power Corporation, irrespective of whether their environmental permits are in force or not. This happens regularly, at least since the late 90's. ii. According to a recent law, the licensing authorities are to ignore the expiration of the contractual and operating licences of certain categories of quarries, provided they submit within 6 months an environmental study [article 41(4) of law 4409/2016].

Most bodies mentioned in the draft National Implementation Report – for example, Inspectors-Controllers Body for Public Administration – I.C.B.P.A., the Labor and Environment Inspectorate - neither publish their final decisions, reports or findings, nor are required by law to do so, in contrast to the provisions of article 9(4b).²⁴ Public accessibility of Greek court decisions is also greatly restricted by the fact that no Greek court makes available all its decisions (environmental or not) by the Internet.

Παράγραφος 121: Προτείνεται η διαγραφή του τμήματος της έκθεσης που αναφέρεται στους φορείς: the Greek Ombudsman, the Inspectors-Controllers Body for Public Administration, the Environmental Inspectors Body and the Administration Inspector General.

another independent and impartial body established by law, to challenge the substantive and procedural legality of any decision, act or omission subject to the provisions of article 6 ...without prejudice to paragraph 3 below, of other relevant provisions of this Convention”.

²⁴ In accordance with this provision, “[d]ecisions of courts, and whenever possible of other bodies, shall be publicly accessible.”